

“Overheid moet kader bieden voor sociaal geëngageerde geestelijke gezondheidszorg”

De coronacrisis maakt duidelijk dat we moeten kiezen voor een nieuwe manier van samenleven.

“De psychiatrie kan daarin een belangrijke rol spelen, maar zal zelf moeten transformeren”, zegt Raoul De Cuyper, algemeen directeur van het Psychiatrisch Centrum Gent-Sleidinge. **Tekst:** Joris Hendrickx

“We worden geconfronteerd met een aanzienlijk probleem binnen het werkveld van de psychiatrie en in het algemeen binnen onze maatschappij. Het wantrouwen ten opzichte van anderen dreigt sterk toe te nemen sinds de coronacrisis, net zoals psychische problemen, armoede en het gebrek aan toekomstperspectief. Deze trends hebben onderling verband en waren er al langer, maar corona heeft wel voor een acceleratie gezorgd.”

“Het wantrouwen ten opzichte van anderen dreigt sterk toe te nemen sinds de coronacrisis, net zoals psychische problemen, armoede en het gebrek aan toekomstperspectief.”

“Het risico bestaat dat de pandemie zal blijven hangen bij de mensen. Het heeft nochtans geen zin om anderen als een bedreiging te zien of om volledig op jezelf te functioneren, want dan kan je moeilijk spreken van ‘samenleving’. Het wezenlijke van tastbare menselijke uitwisseling dreigt verloren te gaan. Het spreekt voor zich dat dit een enorme impact heeft op de mentale gezondheid, met bijvoorbeeld trauma’s, paniekstoornissen, angst en depressies tot gevolg. Ook binnen het reguliere samenleven kan dat problemen opleveren, denk maar aan de beleving van seksualiteit en een verstoord menselijk contact. We dreigen naar een steriele, digitale, 1,5 meter maatschappij te evolueren.”

Pandemie als gevolg van onze manier van leven

“Deze pandemie wordt gezien als een dreiging die van buitenuit op ons af is gekomen en die we moeten stoppen. De zorgsector wordt terecht geprezen, maar zal daar in haar eentje niet in slagen. Er is nood aan een visie waarbij we beseffen dat de oorzaken van deze pandemie net zoals de mens deel uitmaken van een globaal ecosysteem. We moeten de vijand niet buiten ons zoeken, maar in de problematische manier waarop wij samenleven en omgaan met de natuur. Een vaccin kan ons helpen, maar we moeten vooral opteren voor een nieuwe verbondenheid.”

Opportunititeit om samenleving te transformeren

“De bedreigingen van deze crisis impliceren dan ook de opportuniteit om bepaalde dimensies van ons leven te transformeren. Het is nu toch duidelijk dat de vrijemarkteconomie niet meer werkt en ons kwetsbaar maakt. Hopelijk kan dit een mijlpaal zijn waarbij we de economie ondergeschikt maken aan ons samenleven, en niet omgekeerd. De economische logica is te dominant geworden, met nefaste maatschappelijke gevolgen. We zien hiervan genoeg voorbeelden in het alledaagse leven.

Raoul De Cuyper

Algemeen directeur Psychiatrisch Centrum Gent-Sleidinge

“Hopelijk kan deze crisis een mijlpaal zijn waarbij we de economie ondergeschikt maken aan ons samenleven, en niet omgekeerd.”

Zo konden we bijvoorbeeld in volgepropte vliegtuigen voor luttele euro’s verschillende bestemmingen bereiken en terugkeren met overbodige producten. Gelukkig is er een groeiend inzicht over het nutteloze hiervan en is er meer aandacht voor een duurzame economie.”

Naar een duurzamere samenleving

“De overheid draagt daarin een grote verantwoordelijkheid. Economische ontwikkelingen mogen een relatieve autonomie krijgen, maar ondersteuning met collectieve middelen veronderstelt verantwoording. Dat betekent dat er minder moet worden geïnvesteerd in de blinde groei en alle verspilling die

daarmee samenhangt. Daardoor kan er meer geïnvesteerd worden in fysieke én mentale gezondheid. In plaats van blinde groei opteren wij voor een duurzame en participatieve samenleving. Er zijn nu al landen waar veel meer wordt geïnvesteerd in de gezondheidszorg en het onderwijs. Een welvarend land voor iedereen met een collectief gedragen gezondheidszorgbeleid is best mogelijk. De economische meerwaarde zal immens zijn.”

Politiek moet kader bieden

“De oproep voor een warmere samenleving is terecht, maar deze zal niet zomaar groeien. De overheid moet bereid zijn om hierin te investeren.

Je kan het vergelijken met de sociale zekerheid die we sinds de Tweede Wereldoorlog kennen. Deze is er gekomen omdat de overheid wou investeren in een solidaire samenleving. De overheid moet vooral een kader bieden voor een sociaal geëngageerde geestelijke gezondheidszorg. Een sociale psychiatrie moet de brede samenleving mee dragen. Ze moet dus mee de verantwoordelijkheid nemen om te wijzen op hiaten in de samenleving die problemen opleveren voor de mentale gezondheid. Wij hebben geen behoefte aan nog meer regels en protocollen, maar aan een dialoog voor een nieuw globaal plan.”

“De huidige maatschappelijk ordening is de oorzaak van veel mentale problematieken. Het is een ethische kwestie om te investeren in verandering.”

Een nieuwe kijk op psychiatrie

“De psychiatrie zal zelf van dynamiek moeten veranderen en moeten evolueren naar een meer ‘gezonde’ structuur. Vandaag zijn we te veel een verlengstuk van de maatschappij die ons een functie toebedeelt, voornamelijk gericht op een aanpassing aan dominante normen. Participatie en inspraak van patiënten en families zijn daarbij essentieel. De geestelijke gezondheidszorg moet kwetsbare mensen ondersteunen, zodat zij mee een dynamiek geven aan het bredere samenleven. De huidige maatschappelijk ordening is verantwoordelijk voor veel onheil en de oorzaak van veel mentale problematieken. Het is een ethische kwestie om niet mee te gaan in het huidige beperkte denken, maar te investeren in verandering. Inspraak impliceert vooral dat de psychiatrie bereid moet zijn om haar eigen systeemfouten grondig onder ogen te zien en moet durven investeren in vernieuwing.”

“Een noodzakelijke uitdaging is de verheldering van de verhouding tussen psychisch en somatisch. Er is een somatische basis die een voorwaarde is voor een psychische dispositie, maar het psychische in zijn zinsbepaaldheid en het menselijk gedrag worden bepaald door een andere logica en andere factoren. Dat is essentieel voor de verdere uitbouw van een autonome sociale psychiatrie als theorie, ethiek en praktijk. Alleen dan kan zij haar nieuwe uitdaging waarmaken!”

IN SAMENWERKING MET

pcgs.be